

ONDRUSKA

**Ruuskanen-Ruuska sukuseuran
sukuviesti 44
huhtikuu 2022**

Sukuseuramme tunnus on rauhoitettu riihipetäjä, joka kasvaa Siilinjärven Kuuslahdessa Rannan Asikkalan pellolla.

Lehtemme on saanut nimensä sukunimemme lähtökohtana olevasta nimestä Andreas, jonka toinen muoto on Ondrei, Ondruska. Tästä muotoutuivat vähitellen Ruska, Druska ja Ruskain sekä vuosisatojen aikana Ruuskanen ja Ruuska.

Ondruska 44, huhtikuu 2022

Lyhyesti	2
Puheenjohtajan kynästä	3
Sukumatka Nivalaan	4
Tutustumiskohteena Nivala	5
Kirjanurkka: Hugo Simbergin elämäkerta, Marita Nygren	7
Värmlannin Ruuskaset, Markku Ruuskanen	9
Ruuskan veljekset Amerikan maalla onneaan etsimässä, Pirjo Keisala ja Marita Nygren	13
Matkakertomuksia, Namaste Nepal osa 1, Marita Nygren	16

Lehtitoimikunta: Markku Ruuskanen [markkuj.ruuskanen\(at\)kolumbus.fi](mailto:markkuj.ruuskanen(at)kolumbus.fi), VeliPekka Ruuskanen [vpruuskanen\(at\)outlook.com](mailto:vpruuskanen(at)outlook.com) ja Marita Nygrén [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com)

Ondruskaan osoitetut jutut osoitteeseen: [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com) tai Marita Nygren, Klaavuntie 1 B 13, 00910 Helsinki (p. 040 7089794)

Kaikenlaiset tarinat, piirustukset, kuvat ja muistelot lehden lukijoilta, myös siltä nuorimmalta sukupolvelta, ovat tervetulleita lehdessä julkaistavaksi. Mikäli et halua, että juttu julkaistaan kotisivujen nettiversiossa, ilmoita asiasta Marita Nygrénille [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com) artikkelin poistamiseksi.

Jäsenasiat ja osoitteenmuutokset: [vpruuskanen\(at\)outlook.com](mailto:vpruuskanen(at)outlook.com)

Lyhyesti

Kansikuva: Nivalan Konikapinaan liittyvä Ruuttusen Hilppa-tamma. (Areena.yle.fi)

Kannen Hilppa-tamma johdattelee meidät Nivalaan, jonne ensikesäinen sukumatkamme suuntautuu. Lisää aiheesta sivuilla 4-6.

Huhtikuun lopulla (26.4.) julkaistaan Leena Lehtolaisen kirjoittama *Rättingin paikka*, joka kertoo sukuseuramme kunniajäsenen, huippu-urheilija **Antti Ruuskasen** elämästä ja arjesta nousuineen ja laskuineen. Myöhemmin keväällä on kirjan esittely- ja myyntitapahtumia eri paikkakunnilla.

Kansallisteatterin 150-vuotisjuhlavuoden ohjelmistossa on näytelmä Aleksis Kivistä - komedia miehestä, josta tuli monumentti. Red Nose

Companyn näyttelijät **Timo Ruuskanen ja Tuukka Vasama** takaavat huikaisevan ja vauhdikkaan iloleikin yhteispelissä **Kamariorkesteri Avantin** kanssa. Esitys jatkaa eri puolille Suomea syksyllä 2022. Kohteina ovat ainakin yhteistuotannossa mukana olleet Jyväskylän, Lahden, Kuopion ja Turun Kaupunginteatterit sekä Tampereen Työväen Teatteri. *Eli kannattaa mennä jos kohdalle sattuu!*

Ruuscasten ja Ruuskien siirtolaisuudesta tarinat jatkuvat ja vuosien tauon jälkeen Kirjanurkka osoittaa elpymisen merkkejä. Toivon mukaan saamme kiinnostavia kirjaesittelyjä jatkossa teiltä Ondruskan lukijoilta.

Puheenjohtajan kynästä

Puheenjohtajan kynästä

Runsa lumen talven lumet alkavat vähitellen sulaa ja on aika kääntää katse kohti kesää kaikesta maailman myllerryksestä huolimatta. Näyttää siltä, että kaksikymmenluku tällä vuosisadalla tarjoaa kaikille sellaisia yllätyksiä, joita ei olisi kukaan osannut odottaa eikä haluta. Suomalaisillakin on edessään turvallisuuspoliittinen ratkaisu, jonka olisimme mielestäni voineet tehdä jo aiemminkin. Nyt se joka tapauksessa on tehtävä johonkin suuntaan. Meilläkin on useampia sukuhaaroja, jotka ovat joutuneet muuttamaan asuinpaikkojaan aiempien sotien vuoksi. Uskon, että maassamme nyt tehdään ratkaisu, joka antaa turvaa seuraaville sukupolville.

Hallituksemme piti maaliskuussa hyvin onnistuneen ja keskustelemaan kokouksen, jossa teimme linjauksia sukuseuran tulevaa toimintaa varten. Aiemmat sukumatkamme Tanhuvaaraan ja Viitasaarelle onnistuivat hyvin. Tampereella esillä ollut sukumatkan tekeminen Nivalaan heinäkuussa hyväksyttiin ja kutsu sukumatkalle on tässä lehdessä samoin kuin ohjeet majoituksen hankkimista varten. Matka suuntautuu Kalajoelta Nivalan konikapinan muistomerkillä, Kyösti ja Kalervo Kallion museoon ja iltapäivällä Ruuskakylän maisemiin sekä Crazyland-elämyspuistoon. Seuraavana päivänä on halukkailla mahdollisuus osallistua opastettuun kävelyyn Vanhan Kalajoen keskustassa. Kalajoen Hiekkäsärkät tarjoaa monenlaista oheisohjelmaa siihen halukkaille ja matkan aikaan on myös Kaustisen kansanmu-

siikkifestivaalit, jossa on mahdollisuus käydä joko meno- tai paluumatkalla Nivalan retkellemme.

Talonpoikien ja pienviljelijöiden tyytymättömyys johti pulaliikkeen syntyyn Kalajokilaakossa. Sigfrid Ruuttusen Hilppa-hevonen oli määrätty lopetettavaksi näivetystautitarkastuksessa. Ruuttunen sai sakkoja, kun ei suostunut hevostaan lopettamaan ja miesjoukko kokoontui Nivalan asemalle ja esti Ruuttusen viemisen tuomiotaan suorittamaan. Tapahtuman sai nimen Nivalan konikapina, jonka muistomerkillä vierailemme matkallamme. Kapinaa on tarkemmin selvitetty tässä lehdessä.

Kyösti Kallio oli tasavallan presidenttinä 1930-luvulla ja hänen poikansa Kalervo toimi kuuluisana kuvanveistäjänä. Sukumatkallamme saamme tutustua Kallioiden museoon Nivalan keskustassa.

Kalajoen vanha kaupunki Plassi on vierailun arvoinen kyläkohde kyläilijöiden ja museoiden. Siellä on mahdollisuus tutustua myös Santaholman sahanomistajan huvilaan Havulaan. Nivalan matkaa seuraavana aamupäivänä halukkailla on mahdollisuus osallistua opastettuun kävelyyn Kalajoen vanhassa kaupungissa.

Hallitus päätti myös selvittää vuoden 2023 sukukokouksen järjestämistä Tallinnaan suuntautuvalla risteilyllä. Risteilymatkan toteutuksesta voimme vaihtaa mielipiteitä Nivalan matkamme aikana ensi kesänä.

Tervetuloa sukumatkallemme Pohjois-Pohjanmaalle !

Markku Ruuskanen

Sukumatka Nivalaan

KUTSU SUKUMATKALLE KALAJOELLE JA NIVALAAN 15.7.-16.7.2022

Sukuseura toteuttaa matkan bussikuljetuksena lähtö- ja paluupaikkana Kalajoki.

Enimmäisosallistujamäärä on 50 henkeä, mikä bussiin mahtuu. Matkasta tiedotetaan Ondruskan lisäksi nettisivulla ja Facebookissa.

Ilmoittautumisaika päättyy 15.6. ja matka on **maksettava 30.6.** mennessä.

Matkaohjelma on seuraava:

15.7. 2022

9.30 Lähtö Kalajoki Santa´s Resort & Spa Hotel Sani, osoite Jukupolku 5, Kalajoki

10.15 Nivalan konikapinan muistomerkkiin tutustuminen

11.00 Kyösti ja Kalervo Kallion museoon tutustuminen

12.15 Ruokailu Puustelliravintolat, Nivala

13.00 Lähtö Ruuskankylään

13.30 Tutustuminen Ruuskankylään

14.00 Kahvit Maliskylän nuorisoseurantalolla

14.30 Crazylandiin tutustuminen

16.00 Lähtö Kalajoelle

17.00 Saapuminen lähtöpaikkaan Kalajoelle

19.00 Mahdollisuus iltaruokailuun ja yhteistä ohjelmaa (omakustanteinen ruokailu)

16.7.2022

10.00 Tutustuminen Vanhan Kalajoen keskusta oppaan kanssa

Siirtyminen omilla autoilla opastusta varten.

Matkan hinta on 35 euroa yli 15-vuotiailta, 20 euroa 2-15-vuotiailta ja ilmainen alle 2 vuotiailta.

*Nivala-seuran suunnitelmissa on peltoluontokeskuksen perustaminen.
Kuva:nivalasura.fi*

Matkan hintaan kuuluu:

- Bussikuljetus Kalajoki-Nivala-Kalajoki
- Tutustumiset Konikapinan muistomerkkiin, Kallion museoon, Ruuskankylään ja Crazylandiin Maliskylässä
- Päiväruokailu Nivalan Puustellissa ja kahvit Maliskylässä
- Opastus Vanhan Kalajoen keskustassa 16.7. halukkaille

Matkalle ilmoittaudutaan sähköpostilla
markkuj.ruuskanen@kolumbus.fi

tai puhelimitse 050 5729534.

Majoitusmahdollisuus

Huoneita on alustavasti Santa´s Resort & Spa Hotel Sanista ajalle 14.-16.7.2022. **Majoitus varattava 15.6. mennessä jokaisen omien tarpeiden mukaisesti ja omakustanteisesti.**

Huonevaraukset hotelliin tehdään sähköpostilla
laura.kujala@kalajokikeskusvaraamo.fi

tai puh. 050 3765876.

Majoituksia voi varata myös muihin Kalajoen kohteisiin osoitteesta
keskusvaraamo@kalajoki.fi tai puh. 08 4694 449.

Alueella on esim. Seastar-huoneistotalo, jossa on huoneistoja 2+2 hengelle ja 4+2 hengelle.

Tutustumiskohteena Nivala

Nivala

Nivala kuuluu Pohjois-Pohjanmaahan ja siellä on 10 500 asukasta. Väestön keski-ikä on 40,9 vuotta. Palvelu-elinkeinoista toimeentulonsa saa puolet asukkaista, teollisuudesta kolmasosa ja alkutuotannosta 13 % asukkaista. Kaupungin nettisivun mukaan ”Meillä Nivalassa yhdistyvät sopivalla tavalla maaseudun ja kaupunki-asumisen parhaat puolet; arjen helppous, turvallisuus ja puhdas luonto sekä vireyys, erinomainen työllisyystilanne, hyvät liikenne-yhteydet ja monipuoliset vapaa-ajanpalvelut”.

Nivala. Kuva: yle.fi

Kalajoki

Kalajoki on meriluonnon ja jokilaaksojen aurinkoinen kaupunki, joka tarjoaa viihtyisän asuinympäristön, monipuoliset palvelut ja erinomaiset mahdollisuudet rentoutumiseen ja vapaa-ajanviettoon. Kalajoki on elinvoimainen 12.400 asukkaan merenrantakaupunki, jossa asut palvelujen lähellä luonnon rauhassa, meren äärellä. Käyt töissä lähellä, ja olet päivän päätteeksi nopeasti kotona tai harrastamassa. Voit lähteä helposti rentoutumaan vaikka kylpylään tai konserttiin. Talven koittaessa voit käpertyä kotisohvalle, tai suunnata laduille ja jäälakeudelle ulkoilemaan.

Nivalan synty

Niva-Kaijaa pidetään Nivalan kantaäitinä. Tarinoiden mukaan hän asui Niemelän kylän Nivakankaalla Ojasuussa 1520-luvun lopulla mökissään neljän poikansa kanssa. Kaijan mukaan

on nimetty Kaijan vainio, jolla Kaija kuokki Niemelän talon peltopalan rangaistuksena lampaan taposta. Kaija tuomittiin myöhemmin käräjillä lammasvarkaaksi ja hänet karkotettiin Nivalan ja Ylivieskan rajalle noin vuonna 1530. Hän asettui asumaan Nivalan Malisjoen mutkaan nykyisen Kalliontien sillan kupeeseen.

Vuonna 1540 Kalajokeen kuuluvalla Nivalan alueella Malisjoen varrella oli vain yksi talo, jossa asui Lauri Juhonpoika Niva. Näin muodostui Nivalan kantatalo. Asutusta tuli 1500-luvulla Savosta. 1800-luvulla asutusta kuntaan tuli Etelä-Pohjanmaalta ja sotien jälkeen Laatokan rannalta Lumivaarasta, Sortavalasta ja Uukuniemeltä.

Nivala kuului 1700-luvulla alussa Haapajärveen ja kunnan alueen nimi oli Pidisjärvi. Vuonna 1868 muodostettiin Haapajärvestä Reisjärvi, Pidisjärvi ja Haapajärvi ja vuonna 1878 alueen nimeksi muutettiin Nivala. Vuonna 1868 alueella asui 4 400 henkeä, vuonna 1900 jo 7 800 henkeä ja vuonna 1950 12 400 henkeä. Ulkomaille Nivalasta muutti vuosien 1881-1930 välillä yhteensä lähes 1700 henkeä ja muuttoliike suuntautui Amerikkaan. Ruotsiin muutettiin paremman toimeentulon toivossa 1960-luvulla.

Elinkeinoja

Nivala on maatalouspitäjä. Sata vuotta sitten 92 prosenttia työssäkäyvistä väestöstä sai elantonsa maataloudesta. 1960-luvulla Nivalassa oli 1500 maatilaa – nyt niitä on 400, maitotiloja on 160. Nivalan lehmiltä lypsetään maitoa joka vuosi ämpärillinen jokaiselle suomalaiselle. Teollisuus on tärkeä työnantaja. Nivalan Teollisuuskylässä on lähes sata yritystä. Työpaikkoja alueella on noin tuhat. Nivalan Järvikylässä toiminut Outokummun Hituran kaivos oli 2000-luvulle saakka merkittävä työllistäjä. Nyt kaivos-toiminta on loppunut.

Tervanpoltto oli tärkeä lisäelinkeino, ja tervaa poltettiin tervahaudassa ja myöhemmin tervahytissä. Terva kuljetettiin satamiin maanteitse tai pitkillä ja kapeilla tervaveneillä. Nivalasta terva vietiin aluksi Kalajoen suuhun. Vuonna 1886 rakennettiin rautatie Ouluun, minkä jälkeen Ylivieskasta tuli tervakaupan keskus.

Ruuskankylän Ruuskat

Antti Antinpoika Torkkonen asui Haapavedellä ja hän muutti Nivalaan perustaen Ruuskan uudistilan Ruuskankylälle 1778. Hänen jälkeensä Ruuskan isäntinä olivat veljekset Jaakko Johannes, Erkki ja Heikki Antinpoika Ruuska. Vuonna 1855 isäntinä olivat Emanuel Erkinpoika ja Matti Heikinpoika Ruuska.

Emanuelin jälkeläisiä on paljon asunut Haapavedellä. Heihin kuului Sakari Ruuska, ”Saka-Ukko”, joka toimi itseoppineena eläinlääkärinä ja kuljetti Venäjän Uhtualle saakka Mooses-Pekka-nimisen kulkukauppiaan, joka oli tapaturmaisesti kuollut Sakarin naapurissa Vatjusjärvellä. Matka oli kulkenut Pulkkilan, Kestilän, Vaalan ja Suomussalmen kautta Venäjän puolelle Vuonniseen ja sieltä Uhtualle. Matka edestakaisin kesti parisen kuukautta.

Matti Heikinpoika Ruuskan jälkeläisiin kuuluu pojanpojanpoika Teodor Ruuska, joka on laulajan ja lauluntekijä Pekka Ruuskan isoisä. (Sukutaulu 1715 Sukukirja III uusi painos)

Nivalan konikapina

Yleismaailmallinen lama 1920-luvun lopulla johti Nivalassa maatilojen lukuisiin pakkohuutokauppoihin, joita pidettiin paikkakunnalla vuosina 1929-36 yhteensä 160 kpl. Talonpoikien ja pienviljelijöiden tyytymättömyys johti pulaliikkeen syntyyn Kalajokilaaksossa. Alueelle levisi Pohjois-Ruotsista hevosten näivetystautia. Sairastuneet hevoset tarkastettiin ja määrättiin lopetettavaksi. Vuonna 1866 syntynyt Sievin lukkarin poika Sigfrid Ruuttunen muutti perheineen Nivalaan kesällä 1909. Samana vuonna syntyi Ruuttuselle Hilppa-varsa. Näivetystautitarkastuksessa Hilppa määrättiin lopetettavaksi, kun sillä oli patti polvessa ja se oli vilustunut odottaessaan tarkastusta ilman lointa. Ruuttuset eivät suostuneet Hilppaa lopettamaan. Sigfrid Ruuttunen sai käräjäoikeuden päätöksellä sakkoja, kun ei suostunut hevosta lopettamaan ja hän oli lähdössä suorittamaan sakkotuomiota Ouluun 11.6.1932. Satapäinen miesjoukko kokoontui Nivalan asemalle estääkseen Sigfrid Ruuttusen viemisen tuomiotaan suorittamaan.

Ruuttunen riistettiin miesjoukon voimin viranomaisilta. Liikehdintä jatkui seuraavana päivänä ja sai nimen Nivalan konikapina. Liikettä rauhoittamaan piti tuoda Nikke Pärmin johtama 70-miehininen sotilasosasto. Yli kaksisataa miestä pidätettiin ja useampi kymmenen henkilö sai vankeusrangaistuksia kapinasta.

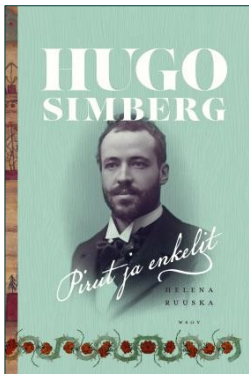
Tutkijat ovat myöhemmin todenneet, että kyse tapahtumissa oli lähinnä primitiivireaktiosta, pitkään kasvaneiden paineiden äkillisestä purkautumisesta ja tilanteen luisumisesta hallinnasta. Asiaa käsitelleen syyttäjän mukaan tapahtuma oli ennakolta suunniteltu ja sen takia puhuttiin kapinasta virkavaltaa vastaan. Laajaa suunnitelmallisuutta ei kuitenkaan ole tutkijoiden mukaan havaittavissa ja tapahtumaa on pidetty yhteensattumien summana enemmän kuin suunniteltuna toimintana. Tapahtumat rautatieasemalla voidaan nimetä konikapinaksi ja sen jälkeiset tapahtumat enemmänkin pulakapinaksi. Tuomitut kapinalliset armahdettiin joulukuussa 1933.

Kyösti ja Kalervo Kallion museo

Kyösti Kallio (10.4.1873 - 19.12.1940) on itsenäisen Suomen kaikkein vaikutusvaltaisimpia henkilöitä. Hän oli tasavallan presidentti, maanviljelijä, puoliso ja rakastava perheenisä. Kallion neljä presidenttivuotta sisälsivät paljon dramatiikkaa, paljon enemmän kuin hän olisi halunnut. Valtiomiehenä hän oli päämäärätietoinen mutta maltillinen ja sovitteleva asiainhoitaja.

Kyösti Kallion poika kuvanveistäjä Kalervo Kallio oli yksi aikakautensa merkittävimmistä muotokuvanveistäjistä. Neljän eri vuosikymmenen aikana Kallio saavutti mainetta monumentaaliteosten ja muotokuvien tekijänä niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Lukuisten muotokuvien lisäksi Kallio veisti urallaan 19 kaatuneiden muistomerkkiä.

Helena Ruuska: Hugo Simberg, Pirut ja enkelit, WSOY 2018, noin 400 s.

Helena Ruuska on helsinkiläinen tietokirjailija, äidinkielen lehtori ja filosofian tohtori, joka väitöskirjassaan käsittelee Marja-Liisa Vartion 1960 ilmestynyttä romaania, Kaikki naiset näkevät unia. Väitöskirjansa pohjalta hän kirjoitti v. 2012 yleistajuisen elämänkerran Marja-Liisa Vartiosta, 2015 Eeva Joenpellostä, 2018 Hugo Simbergistä ja 2021 Mary Gallen-Kallelasta. Helena Ruuska on edellisellä sivulla mainitun lauluntekijä Pekka Ruuskan puoliso.

Itse kiinnostuin Hugo Simberistä joskus teini-ikäisenä nähdessäni kuvia hänen teoksistaan *Halla ja Kuoleman puutarha*. Kuvat jotenkin imaisivat teinitytön maailmaansa pieni hymy huulilla ja toki Simbergin maalauksiin uppoan vielä tänäkin päivänä, joten itsestään selvä valinta kirjaesittelylleni on Helena Ruuskan kirjoittama Hugo Simbergin elämänkerta. Vaikka luen paljon eivät elämänkerrat ole juurikaan olleet omalla lukulistallani.

Nyt tapahtui kuitenkin ihme: Ruuskan kirjoittama sivun mittainen prologi päivän tapahtumista Niemenlautan tilalla, lähellä Viipuria, loppukesällä 1915 on sellaista kerrontaa, joka kaappasi minut mukaansa tuon päivän heinätalkoisiin seurailen vekkulia nelikymppistä Huuko-herraa ja puolen päivän jälkeen tapahtunutta traagista onnettomuutta, mikä johti siihen, että Hugo perheineen jätti Niemenlautan kesät.

Helena Ruuska kirjoittaa elävästi ja mukaansatempaavasti. Hän kuljettaa lukijansa vuosisadan vaihteen (1800-1900) elämään sellaisella intensiteetillä, että herkempi lukija kokee itse olevansa mukana noissa tapahtumissa ja tuossa ajassa. Mielenkiintoista oli lukea Niclas Simbergin, Hugon isän runsaslukuisen pesueen elämästä ensin Haminan Pikkuympyräkadulla ja sitten Viipurin Katariinankadulla. Niemenlautan kartanossa Säkkijärvellä perhe vietti kesät. Hugoa ei paljon koulunkäynti kiinnostanut, mutta piirtäminen ja maalaaminen sitäkin enemmän. Ympäröivä meri saarineen innoitti Simbergiä. Siellä tuulisella rannalla hän viihtyi ja tutki yksikseen luonnonvoimia ja tuulen olemusta.

"Tuuli puhaltaa" (kuva: kansallisgalleria.fi)

Kiinnostavaa oli myös, että 1800-luvun lopun uudesta villityksestä, valokuvauksesta kehittyi Simbergille aikaa myöten tärkeä taiteellisen työn apuväline. Tuhatkunta Simbergin ottamaa valokuvaa on myös säilynyt jälkipolville Kansallisarkistossa.

Hugo Simberg aloitti parikymppisenä opinnot Taideyhdistyksen piirustuskoulussa Helsingissä syksyllä 1893, mutta keskeytti opintonsa muutaman vuoden jälkeen ja siirtyi **Akseli Gallenin** oppiin Ruoveden erämaahan, jonka koskemattomuus ja hiljaisuus tekivät häneen suuren vaikutuksen. Uusi ympäristö herätti myös kouluajoilta asti uinuneita kuvia ja tunnelmia, aiheita ja ideoita. Näiden tunnelmien yksi toteutus ja itselleni uusi ihastus on vesiväriä nimeltään "Pelko metsässä".

”Pelko metsässä” (kuva: kansallisgalleria.fi)

Ruovedellä hän seuraa läheltä hämäläisiä torppareita ja näkee, miten ankarasti erämää on kohdellut asukkaitaan. Hän tutustuu Gallenin myötä symbolismiin ja nyt tärkeimmäksi työvälineeksi tulee tunne ja mielen liikkeet. Ruovedellä Simbergin töihin loikkivat ilmoille myös pirut ja enkelit, kuten Ruuska niin oivallisesti asian ilmaisee. Simberg tuli hämäläiseen korpeen ja olikin yhtäkkiä eurooppalaisen taiteen uusimpien virtausten pyörteissä. Pikkutunneille asti mestari ja oppipoika kävivät keskusteluja spiritismistä, tolstoilaisuudesta, hengen ja materian maailmoista, symbolismista jne. Ja symbolistien joukosta Hugo löysikin hengenheimolaisiaan. Ruuskan sanoin: Ruoveden anti Simbergille oli oman aihe maailman löytyminen ja tutustuminen erilaisiin taidegrafiikan menetelmiin sekä Gallenin kannustus ja usko oppilaan kykyihin.

Kuten ajan henkeen kuului, taideopintoja haettiin tuon ajan eurooppalaisista ”taidekeskuksista”, kuten Pariisista, Lontoosta, Firenzestä ja Roomasta. Kirjeenvaihto perheen kanssa oli vilkasta, vaikka koti-ikävä aika-ajoin yllättääkin. Pariisissa syntyneistä maalauksista ”Kuoleman puutarha” ja ”Tonttukuningas nukkuu” ja niiden mahdollisista esikuvista kertoo Ruuska mielenkiintoisia tarinoita. Kirja on värikäs aikamatka tuon vuosisadan vaihteen eurooppalaisen taidemaailman myllerrykseen ja uudistumiseen sekä samalla sukellus suoma-

laisen kuvataiteen historiaan. Se kertoo yhden piirtämisestä ja arjen ilmiöistä kiinnostuneen suomalaisen nuoren kehityksestä merkittäväksi kuvataiteilijaksi. Ja mikä parasta - tarinoinnissa kuuluu koko ajan taiteilijan itsensä ääni niin voimakkaana, että meikäläinen solahtaa täysin tuohon maailmaan ja tuohon aikaan.

Simberg oli Gallenin ohella taidegrafiikan uranuurtajia Suomessa. Grafiikka oli oleellinen osa hänen tuotantoaan ja se käsittää lähes neljäsataa työtä. Kiinnostavaa oli myös Simbergin ystävyys samanikäisen **Magnus Enckellin** kanssa ja heidän yhteistyönsä Tampereen tuomiokirkon koristelussa. Simbergin alastomat, ruusuköynnöstä kantavat pikkuapostolit aiheuttivat aikanaan valtavan skandaalin, mutta onneksi ne tiukan äänestyksen jälkeen säilyivät jälkipolvien iloksi ja onneksi.

Minua kiinnosti myös tarinat suomalaisten taiteilijoiden yhteistyöstä, mikä sisälsi paitsi yhteisiä ulkomaille suuntautuvia opintomatkoja ja näyttelyjä, myös yhteisen näyttelytilan Pirtin perustamisen – paikan, jossa taiteellisen työn voi tehdä näkyväksi eikä kaiken täydy valttämättä olla valmista. *Vuoden 1900 Pariisin maailmannäyttelyyn* osallistui kaikkiaan 23 suomalais-taiteilijaa, Simberg muiden mukana. Ensimmäistä kertaa Suomi esiintyi kansakuntana omine kansallisine paviljonkeineen. Simbergille tuossa näyttelyssä lankeaa kunniamaininta sekä maalauksessa että grafiikassa. Syksyllä 2022 rakentuu Tampereen Työväen Teatterin näyttämölle Pariisin maailmannäyttelyn Suomen paviljonki teatterin uudessa musikaalissa *Momentun 1900*.

Kuten Helena Ruuska kirjoittaa, on v. 1903 valmistuneesta maalauksesta ”**Haavoittunut enkeli**” tullut vuosikymmenten aikana suomalaisille yhä merkityksellisempi taideteos. Jokainen tulkitsee sitä omalla tavallaan, kuten taiteilija oli toivonutkin. Reilu sata vuotta maalauksen valmistumisen jälkeen se voitti Ateneumin Taidemuseon järjestämän **Maamme Taulu** -äänestyksen vuonna 2006.

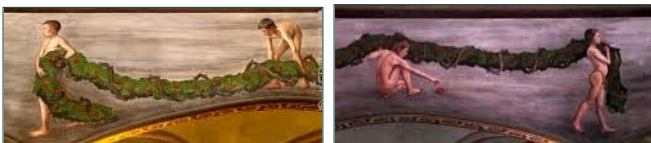

Haavoittunut enkeli. Kuva: Kansallisgalleria.fi

Simberg vietti Ähtärin Peränteen kylässä viimeistä kesäänsä maalaten, koska Niemenlauttaan hän ei enää halunnut mennä isänsä kuoleman jälkeen. Perimätiedon mukaan Simberg oli maalannut koko pitkän heinäkuisen päivän ulkosalla ja levolle käytyään menehtynyt sairaskohtaukseen. Sata vuotta Simbergin kuoleman jälkeen, kesäkuussa 2017 paljastettiin Ähtärissä, Peränteen kylällä, Sarkolan talon alkuperäisten portaiden viereen Hugo Simbergin muistomerkki, jonka on suunnitellut hänen pojanpoikansa. (Yle uutiset)

Hugo Simbergistä en aiemmin tiennyt oikeastaan muuta kuin hänen mielenkiintoiset mielikuvitusta ruokkivat ja luontoa hellivät maalauksensa. Helena Ruuskan kirjoittama Simbergin elämäkerta Pirut ja enkelit oli minulle valtaisa lukuelämys ja voin rehellisesti suositella sitä kaikille, jotka ovat vähänkään kiinnostuneita suomalaisesta taiteesta ja sen historiasta.

Marita Nygren

Tampereen tuomiokirkon pikkuapostoleja

Värmlannin Ruuskaset

Ruuskasen sukua on asustanut myös Ruotsin Värmlannissa Östmarkin pitäjässä. K.A. Gottlund teki kiertomatkan Ruotsin ja Norjan rajaseuduille Värmlantiin 1820-luvulla ja hänen muistiinpanoistaan on luettavissa myös siellä asuneesta Ruuskasesta. **Miten Niilo Ruuskanen oli sinne päätenyt, siitä päätin ottaa selvää.**

Lähde: Eero Sappinen: Värmlannin metsäsuomalaiset. Siirtolaisinstituutti.

Lähtö Ruotsiin

Kustaa Vaasa julisti kaikki asumattomat erämaat valtakunnassaan kruunun omaisuudeksi vuonna 1542 avoimella kirjeellä. Tämän taustalla vaikutti kruunun asutus- ja veropoliittinen intressi. Erityisesti tämä ekspansio politiikka veti puoleensa savolaisia, jotka hallitsivat kaskitekniikan ja kykenivät nopeasti asuttamaan suuriakin erämaita. Syninä muuttoon olivat useimmiten eri syistä johtuneet toimeentulo-vaikkeudet ja sotilaskarkuruuskin saattoi olla syynä maastamuuttoon. Joskus muuttoon myös pakotettiin, kuten tapahtui vuonna 1556, jolloin Juhana-herttua määräsi Savonlinnan päällikön Kustaa Fincken lähettämään kaikki sotaväkeen kelpaamaton irtain väki Ruotsiin, jossa siitä saataisiin työvoimaa kaivoksiin, linnoihin, kartanoihin ja myös uudisasukkaiksi erämaihin.

Kaarle-herttualla oli hallittavanaan oma herttuakuntansa ja hänen ohjaukseensa viittaa se, että kruununmetsiin perustettiin hänen aikanaan

uudistorppia, joiden elinkelpoisuus tarkastettiin määräajoin. Uudistorppien avulla tavoitteena oli saada uusia veronmaksajia, mikä merkitsi myös sitä, että havumetsää kasvavia erämaita asutettaessa oli hallittava huhtakaskien viljely. Kaarle-herttua edisti asutustoimintaa myös niin, että uudisasukkaille annettiin tarvittaessa kylvösiementä ja lehmä, jonka saaja korvasi maksamalla siitä voiveroa. Vuonna 1593 uudisasukkaita kehoitettiin myös raivaamaan uutta peltoa ja niittyä, jotta toimeentulo olisi varmempaa. Ruotsiin muuttaneita suomalaisia nimitettiin metsäsuomalaisiksi, kun he hakeutuivat asumaan metsäisille alueille.

Mikäli Ruotsiin lähdettiin talvella, sinne päästiin myös Pohjanlahden yli kulkevaa jäätietä pitkin, jollainen johti esimerkiksi Mustasaaresta Länsipohjan Uumajaan. Toinen tärkeä reitti Ruotsiin kulki Ahvenanmaan kautta. Kesällä Suomesta Ruotsiin päästiin maksua vastaan rannikon kalastajien ja talonpoikien aluksilla.

Suomalaisasutusta oli tuhansia henkiä

*Kuva: Tutkimus Värmlannin metsäsuomalaisista.
sites.utu.fi*

Eniten metsäsuomalaisia asui Värmlannissa, jossa vanhin yhtenäisempi suomalaisasutus keskittyi läänin kaakkois- ja itäosissa sijainneisiin pitäjiin. Suomalaisia asettui myös läänin etelä- ja lounaisosiin, mutta niissä tilaa kaskiviljelylle oli jo vähemmän kuin Värmlannin muissa osissa.

Suomalaisasutus saavutti Fryksdalenin 1600-luvun alussa. Aiemmin Fryksänden pitäjä käsitti myös Lekvattnetin, Östmarkin ja Vitsandin tulevat pitäjät. Muutto suuntautui pohjoiseen, koska siellä oli käytettävissä laajoja asumattomia alueita, ja Klarjoen länsipuolelle muodostui näin suuri suomalaisasutus. Suurimmat suomalaiskeskittymät sijaitsivat Östmarkissa, Gräsmarkissa, Lekvattnetissa, Gunnarskogissa, Nyskogassa ja Södra ja Norra Finnskogassa. Saloheimon identifioimista Värmlantiin muuttaneista suomalaisista Östmarkiin muutti 71 henkeä. Muutto Östmarkiin ja Södra Finnskogaan saavutti huippunsa 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa. Alue sijaitsee Vänern-järven rannalla sijaitsevasta Karlstadin kaupungista pohjoiseen lähellä Norjan rajaa. Suurin osa muuttajista tuli Suur-Savosta (n. 230 muuttajaa). Savon itäosista muuttajia tuli noin 80, Keski-Suomesta 52, Pohjois-Savosta 41 ja Pohjanmaalta 27. Viipurin karjalaisia joukossa oli 19.

Suomalaisten määrystä Ruotsissa K. A. Gottlund on ajoittanut arvionsa 1700-luvun lopulle, jolloin metsäsuomalaisten lukumäärä Skandinavian keskiosissa olisi ollut peräti 12 000 henkeä. Yhden arvion mukaan lukumäärä Ruotsissa syntyneet jälkeläiset mukaan lukien olisi 1600-luvun puolivälissä ollut jo 20 000 henkeä.

Torpan perustaminen

Kun suomalainen tuli Värmlantiin ja halusi perustaa torpan, se tapahtui mahdollisesti niin, että kiinnitys- tai torpankirjansaanut uudisasukas valitsi kruununmailta itse paikan, jolle rakensi talonsa. Kiinnityskirjan allekirjoitti ensin hallitsija ja sittemmin maaherra. Mikäli uudisasukas halusi saada torppaansa samat oikeudet kuin verotalonpojallakin oli, torpan oli läpäistävä tarkastus, jonka vouti, kihlakunnantuomari ja 12 pitäjän miestä suorittivat. Tarkastuksessa torpan tai talon oli täytettävä määrätyt viljelyä ja rakennuksia koskevat velvoitteet, joiden täyttämiseksi uudisasukas sai kuuden vuoden verovapauden. Sen jälkeen torppa merkittiin maakirjaan, sitä verotettiin ja perustaja sai perinnöllisen nautinto-oikeuden.

Nautintoikeuteen kuului myös metsästys- ja kalastusoikeus.

Yleensä torpan asuinrakennus sijoitettiin rinteelle itä-länsi suuntaisesti siten, että sisäänkäynti oli rakennuksen eteläseinällä. Karjasuojat oli puolestaan tapana sijoittaa asuinrakennuksen alapuolelle, jotta lantavedet eivät valuisi pihalle. Värmlantiin 1600-luvulla asettuneiden savolaisten perusasumus oli todennäköisesti pyöröhirsistä rakennettu päätyovellinen savutupa, jonka nurkassa oli uuni. Savutupa oli vedoton ja lämmin, ja lisäksi sen sisäilma oli raikas, koska sitä tuuletettiin usein. Savutuvassa asuttaessa niin ruuanlaittoon kuin veden lämmittämiseen tarvittiin erillistä keittokotaa, jotta savu ei olisi haitannut asumista. Pihapiirissä voivat olla myös tarvittavat aitat, kellarit ja kellarituvat, karjasuojat, ladot, saunat ja riihet.

Savupirtti, Os. Taustalla näkyy Rödjen-järvi ja Purala. Torppa purettiin 1920-luvulla. Kuva: O.Heyde

Kaskeaminen ja muut elinkeinot

Torpan mailta hankittiin elantoa savolaisten hyvin taitaman kaskeamistekniikan avulla. Kustaa Vilkunan luokituksen mukaan kaskeamisessa päämenetelmiä oli vain kaksi; toinen niistä soveltui käytettäväksi lehti- ja toinen havumetsissä. Eri kaskiviljelymenetelmistä kehittynein on ollut järeään havu- ja sekametsään kaadettu huhtakaski. Huhtakaskimaassa menestyi vain ”korporuis”. Tavallisessa kaskessa se menestyi puolestaan huonosti ja pellossa vielä tätäkin huonommin. Se vaati pitkäjänteistä suunnittelua ja suuren työpanoksen, mutta antoi

myös hyvän sadon. Tätä viljelymenetelmää käytettäessä yhden alan tuli olla samanaikaisesti kaadettuna, yhden kuivumassa ja yhden valmiina poltettavaksi ja kylvettäväksi.

Kaskeaminen kulutti paljon metsissä kasvavaa puustoa ja valtio puuttui savolaisten kaskeamiseen jo 1600-luvulla. Kaivos- ja ruukkialueilla kaskeaminen kiellettiin ja luvattomasta kaskenpoltosta rangaistiin. Rangaistukset olivat ankaria ja johtivat niin häätöihin kuin kaskiviljan takavarikkoihinkin. Kun kaskiviljely Värmlannissa 1600-luvulla vaikeutui, tämä johti myös siihen, että metsäsuomalaisia alkoi muuttaa Norjan puolelle, missä kaskiviljelyyn oli aluksi hyvät mahdollisuudet. Metsäsuomalaisten ja ruotsalaisten keskinäiset jännitteet hävisivät oikeastaan vasta sitten, kun suomalaiset eivät enää millään tavoin erottuneet valtaväestöstä, eli puhuivat ruotsia ja elivät ruotsalaisten tavoin.

Tärkein kaskivilja oli ruis, jonka eri lajikkeista kevät- ja syysruis menestyivät tavallisessa kaskessa ja korporuis huhtakaskessa. Lajikkeena kevätruus menestyi vähäravinteisessa maassakin, mutta siitä saatu sato oli yleensä niin huono, että sitä viljeltiin usein vain olkien vuoksi. Syysruis sitä vastoin antoi jo paremman sadon, ja huhdassa puolestaan menestyi vain pienijyväinen korporuis, joka kasvoi muissa kaskissa huonosti. Kaskinauris oli pienikokoinen ja pyöreä kasvilajike, mutta ei kuitenkaan sama lajike kuin nykyinen rehunauris. Kun nauris oli korjattu kaskialalta, siihen voitiin sen jälkeen kylvää vielä yhtenä tai kahtena vuotena ruis.

Karjanhoito oli tärkeä elinkeino metsäsuomalaisille jo asutusvaiheessa ja 1700-luvulla siitä tuli myös monien pääelinkeino. Edellytykset karjanhoidolle olivat Värmlannissa hyvät, ja todennäköisesti karjanhoidon painoarvo metsäsuomalaisten keskuudessa kasvoi siitäkin syystä, että kaskenpolttoa alettiin rajoittaa jo varhain. Metsien käyttäminen laitumena oli puolestaan lähes rajoittamaton resurssi, sillä jokaisella talonpojalla oli oikeus siihen.

Raatajat rahanalaiset/ Kaski. Eero Järnefeltin maalaus. Kuva: kansallisgalleria.fi

Lisäelinkeinoina harjoitettiin metsästystä ja kalastusta. Järvistä ja joista saatiin kalaa, millä on varsinkin erätaloudessa elletessä voinut olla suurikin merkitys. Varsinkin metsäsuomalais-asutuksen alkuaikoina kalastus oli luontainen elinkeino myös siitä syystä, että savolaiset olivat jo vanhastaan tottuneet saamaan ”suuren osan särpimestään vedestä”. Kalastusta suosittiin myös siksi, että sen avulla syötävää saatiin suhteellisen vähällä vaivalla.

Muuttoliike jatkui Ruotsista ulkomaille

Värmlannissa maastamuuton käynnistivät tavallaan 1860-luvun katovuodet ja niiden aiheuttama nälänhätä, joka johti myös moniin murhenäytelmiin. Esimerkiksi Östmarkissa ja Lekvattnetissa hätä oli niin suuri, että kerjuumatkoilla käytiin naapuripitäjissäkin. Kasvavaa kurjuutta kuvaa myös se, että vuonna 1868 Värmlannista muutti pois 1911 ja vuonna 1869 peräti 3 438 asukasta. Pääasiassa Ruotsista lähdettiin joko Amerikkaan tai Norjaan.

Ruuskanen oli Värmlannissa Ruuskoinen

Metsäsuomalaisista kirjoittaneen Eero Sappisen mukaan Ruuskainen eli Ruuskainen tunnetaan Rautalammita 1571 ja 1580 ja Vesulahdesta ja Säamingistä 1541. Ruuskasten Sappinen arvioi saapuneen Savoan Karjalan suunnalta.

K. A. Gottlundin päiväkirjassa on mainittu **Nils Perinpoika Ruuskoinen**. Gottlund kertoo lähteneensä erään pojan kanssa Hollandstoriin

ja pistäytyneensä aluksi ensimmäisen talon Nils Perinpoika Ruuskaisen tykö, mutta tavoittaneensa kotoa vain vanhan eukon, kun kaikki muut olivat lähteneet kylälle häihin. Hollandstorp on Gottlundin mukaan melko suuri kylä ja sijaitsee 2 neljännespeninkulmaa Puralasta kirkolle päin. Toisen kerran Nils mainitaan kirjassa, kun hän oli tullut Ullilaan Katrinanpäivän aikaan, mutta sai istua mykkänä kuin kala, sillä tuon juhlapäivän aterialla ei puhuta sanaakaan. Ruokaa sai maistaa vain pöydässä ja ateriointi tapahtuu ennen puhteita. Ruokana tarjottiin lammasta ja juomana olutta sekä paloviinaa. Juhlaa vietettiin Ullilassa ja Neuvolassa eli Bjudbergetissä, joka on Södda Finnskogin pitäjässä.

Hollandstorp on Östmarkin pitäjässä, joka aiemmin kuului osana Fryksänden pitäjään ja sijaitsee aivan Norjan rajan tuntumassa pohjoisessa Värmlannissa. Sieltähän tämä Nils Perinpoika löytyykin kirkonkirjoista sukunimensä kanssa. Nils oli tullut Hollandstoriin ensin vävyksi 1810 ja sitten torppariksi 1830. Nils kuoli Hollandstorpissa joulukuussa 1848, Nilsillä oli vaimo Karin Perintytär Suhoinen ja heille syntyi yhdeksän lasta. Pojista Pär jatkoi torpparina Hollandstorpissa, avioitui ja perheessä oli kaksi lasta ja näillä jälkeläisiä 1800-luvun lopulla Östmarkin pitäjässä. Pärin lapsenlapsista kolme muutti Norjan puolelle ja kaksi aina Uuteen Seelantiin saakka 1910-luvulla.

Nilsin poika Nils Nilsson avioitui kahdesti ja hänellä oli myös yhdeksän lasta kahdesta aviosta. Nils Perinpoika Ruuskaisen poika Jon Nilsson avioitui hänkin ja perheeseen syntyi neljä lasta. Jonin lapsenlapsista neljä muutti Amerikkaan 1800-luvun lopulla.

Nils Perinpoika Ruuskasen lisäksi Östmarkin alueella oli muitakin Ruuskasia. **Erik Eriksson Ruuskoinen** oli syntynyt 1781 ja ammatiltaan renki 1792 Östmarkissa. Myöhemmin hän oli vuokraviljelijänä 1830 Östmarkin Ömestorpissa. Erkki oli saanut kirkkokuria juopumuksesta kirkossa 1830-luvulla. Hän kuoli 1837

Östmarkin Ömestorpissa. Hänellä oli kaksi puolisoa, joista vanhempi on Annika Ollintytär Karhinen, jonka kanssa perheeseen syntyi seitsemän lasta. Pojista Olof jatkoi vuokratilajelijänä Östmarkissa ja hänen poikansa oli Olof Olofinpoika. Rippikirjassa vuosilta 1871-75 ihmetellään, että Olofin sanotaan olevan rikas, mutta mistä hän oli rikastunut? Hän kuoli 30.6.1878 Östmarkin Sandsjöbergissä. Tämän Olofin lapsista kaksi muutti Amerikkaan. Myös monia muita Erik Erikssonin jälkeläisiä muutti Amerikkaan 1800-luvun lopulla.

Tiedossa ei toistaiseksi ole, mistä päin Savoia Nils Perinpojan esivanhemmat ovat Värmlantiin lähteneet. Gottlundin mainitseman Nils Perinpoika Ruuskasen isoisän isä oli Göran Larsson eli Yrjö Laurinpoika, joka oli syntynyt noin 1670 ja palvellut sotilaana sotilasnimellä Ratfult. Hän asui Fryksänden pitäjän Rögdosenissa, joka on edellä mainitun Hollandstorpin kylän lähistöllä. Erik Eriksson Ruuskaisen isoisä puolestaan oli Erik Göransson, joka saattaa olla tuon Yrjö Laurinpojan eli Göran Larssonin poika.

Sukunimeä Ruuskanen tai Ruuskainen ei 1820-luvun jälkeen kirkonkirjoissa mainita, vaan henkilöt ovat pitkään 1800-luvun lopulle saakka mainittuina etunimen ja isännimen yhdistelmällä, joka Suomessakin oli yleinen käytäntö Länsi- ja Keski-Suomenkin alueella.

Heinäkorjuu Purotorpissa 1930. Kuva Maija Juvas/
Museoviraston kuvakokoelmat

Teksti: Markku Ruuskanen

Ruuskan veljekset Amerikan maalla onneaan etsimässä

Markku Ruuskasen kirjoittaman Amerikan siirtolaisuutta koskevan tekstin (Ondruska 43) innoittamana kirjoitimme tämän tosiasioihin pohjautuvan kuvitteellisen tarinan papan ja mummon Amerikasiirtolaisuudesta.

Lähteet:

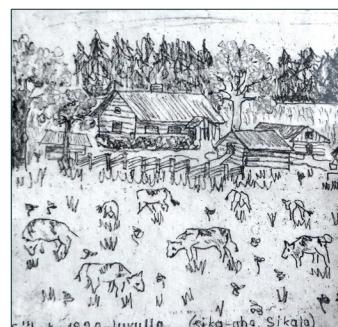
Eero Paananen ja Sini Paananen: Keitelelohja ja Löytänä, 2010

Ruuskanen- ja Ruuska-suvut Osa III, 2020

Akseli Järnefelt: Suomalaiset Amerikassa, 1899

Sukulaisten kertomia juttuja

Eletään 1880-luvun alkua Keitelelohjan Siikalalan talossa – Sika-ahoksi ja Sikalaksikin kutsuttu. **Antti Laurinpoika Ruuska** on juuri asettunut vaimonsa **Eva Sofia Eerikintytär Hakkaraisen** kanssa talon isäntäpariksi. Lapsiakin on kertynyt heidän parikymmenvuotisen avioliiton aikana seitsemän ja kahdeksatta odotellaan, tosin se ensimmäinen menehtyi jo vuoden vanhana. Nyt pitää sitten taata että lapsille ruokaa ja lämmintä riittää. On omat pellot mitä viljellä ja mistä satoa korjata ja metsätilkku, josta riittää puuta poltettavaksi ja puhdetöihin. Isännän oivan apulaisen, hevosen lisäksi tuli hankittua muutama lehmä, sika ja kanakin..

Kuva: Siikalalan tilasta muistiedon mukaan tehty pehmytpohjavedos. M.Nygren

Vaan eipä ehtinyt isäntä nauttia kuin viisi vuotta omasta tilastaan, kun kuoli pois juuri kun Eva Sofia oli viimeisillään, odottaen yhdeksättä lastaan. Kaksi päivää Antti-isännän kuoleman jälkeen syntyi potra poika, kuudes poika perheeseen. Vanhin poika, tuolloin 19-vuotias **Antti Antinpoika**, ryhtyi nyt isännäksi äitiään auttamaan ja toinen elossa olevista tyttäristä,

tuolloin 21-vuotias Ida avioitui isän kuoleman jälkeisenä vuonna, joten nuoren isännän ”huollettavaksi” jäi enää viisi poikaa ja yksi tytär. Onneksi toisella kymmenellä olevista Juhosta, Matista ja Sofiasta oli jo jonkinlaista apua tilan ja nuorempien veljien hoitamisessa.

Siinä sitten elettiin päivä ja vuosi kerrallansa. Juttuja alkoi kuulua ja lehdistä tuli luettua, että siellä valtameren takana, Ameriikan mailla voisi löytää töitä ja jopa rikastuakin, eikä valtamerimatkakaan kestänyt kuin 6-7 päivää ja vekseleitäkin sai matkaa varten. Näin ainakin lehdissä luvattiin.

Amerikkaan ja muihin Maailmanosiin!

Yhdysvaltojen ja Kanadan mailla on muuta Suomen rautatieyhtiöillä ja muilla matkustajien palveluksien lisäksi...
Amerikkaan! Vaasasta Newyorkiin...
Bremerlinja. Suomalainen Siirtolaisyhtiö...
Amerikkaan Valkoisen Tähti-Linjan...
Amerikkaan Cairenais...
Amerikkaan V. K. Hultin, Vaasassa.

Kuva: Docplayer.fi

Niinpä 21-vuotias **Juho** lähti kokeilemaan onneaan huhtikuussa 1890. Muttaman vuoden työskenneltyään palasi hän kuitenkin kotitilalle pienen rahatukon kera. Tällä välin Sofiakin oli löytänyt itselleen aviopuolison, joten äidin ja Antin ruokittavana oli enää muutama rippikouluikäinen nuorukainen. Siinä Juhon kertoellessa Ameriikan terveisiään ja ansaitsemismahdollisuuksia tuolla valtameren takana, heräsi myös **Eemilin ja Heikin** mielessä ajatus lähteä onneaan kokeilemaan. Tietenkään pojilla ei ollut aikomusta jäädä lopullisesti vieraille maille, vaan ainostaan helpottaa kotitilan elämää.

Niinpä sitten helmikuussa 1900 Juho lähti uudelleen reissuun, 19-vuotias pikkuveli Heikki astui maaliskuussa Liverpoolissa Gunard Ivernian kyytiin ja seurasi isoveljeään Conneautiin Ohioon. Parin vuoden kuluttua kesäkuussa 1902 Emil tuli perässä.

Matkan tunnelmista ja kotiväestä erkaantumisesta kirjoittaa **Akseli Järnefelt tunnelmakuvia**, jotka varmasti on yhdistettävissä useimpiin matkaan lähteneisiin, kuten Heikkiin ja Eemiliinkin:

”Koeta, lukija, asettua Amerikkaan menevän siirtolaisen asemaan, niin huomaat tokko tuo matkanteko aivan niin hauskaa on. Jos ei sinulta jäisikään lähempiä omaisia, kuten vaimo ja lapset sekä vanhemmat, joita kyllä jää usealta siirtolaiselta, jää sinulta kumminkin koko läheinen omais- ja tuttavapiiri, johon kumminkin jotkut siteet sinua kiinnittävät, jääpi kotiseutu muistoineen. Jääpi myöskin suomenkieli, sillä tiedät että Amerikassa puhutaan toista kieltä eikä sinua ymmärretä. Mieleesi täytyy väkisinkin johtua ajatus: mitenhän minut siellä ymmärretään kun en yksinkertaisimpiakaan tarpeitani osaa selittää, mitenhän suoriudun «puhumattomana” edes matkalla, saatikka sitte perillä. - - - Siirtolaiskortteeri laivoissa herättää sinut elämän todellisuuteen. Kärsi noissa kurjissa kortteereissa merikivussa ja lähtösi ikävyydessä. Jos ei sinulla ole merikipua, on siellä toisilla. Laivan vaihtopaikoissa anna kullettaa itseäsi kun eläintä ja sittekin on aina pelko mielessä, että ehkä eksyt ja jätät yksinäsi selviämään oudolla seudulla vieraskielisessä maassa. Joskin Suomen laivassa sait ruokaa, jonka ruuaksi tunsit, täällä on toisellaiset ruuat, joita et tunne ja jotka eivät tahdo mennä alas, vaikka nälkäkin olisi. - - - Tulet vihdoinkin perille. Matkalla olit jo monta kertaa ajatellut, että tuskin perille ollenkaan pääset. Perin rääkkäytyneenä olet matkan päässä, mutta vaivoillesi ei siinäkään tule loppu. Nythän vasta on päästävä yrittämään saada Amerikan kullasta kiinni. Siinä saat monet vaikeudet kestää ennenkun töihin pääset. - - - Ei, „lystiä” ei ole Amerikan matka. Ja useimmat Amerikkaan lähtijät sen edeltäpäin tietävät. Kevyellä mielellä sitä matkaa ei voi tehdä.”

Ohioon oli muodostunut suomalaisten pesäpaikka Eriejärven rannalle Harbouriin ja sieltä joitakin suomalaisia muuttanut myös Conneautiin, jonne Ruuskan veljekset matkasivat. Hiilikaivoksille heidän tiensä johti. Sinne sitten kotiutuivat useammaksi vuodeksi säästöjä

kartuttamaan. Välissä toki lähetettiin rahaa myös koto-Suomeen. Vuosien kuluessa tutustuivat siellä sitten muihinkin suomalaisiin.

Samoille seutuville muutamaa vuotta myöhemmin matkasivat myös Kauhavan tytöt **Hilda ja Amanda Norrbacka** parempaa elämää etsimään. Siirtolaisnaiset päätyivät yleensä palvelustöihin ja niin Hilda ja Amandakin. *Järnefeltin sanoin:*

”Tytösemme Amerikassa eivät ole kaikkeen tyytyväisiä. Tarkkaan valitsevat he palveluspaikkansa ja muuttavat melkein liiankin usein, kun kaikki ei ole heidän mielensä mukaan. --- Palveluksessa ollessaan on heillä runsaasti vapaa-aikoja, joita kehoitetaan heidän käyttämään omaksi hyväkseen.”

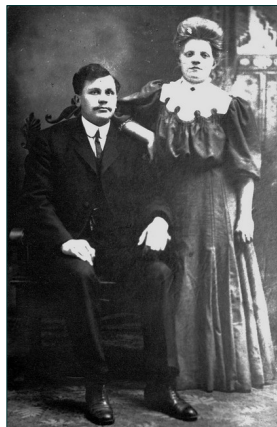
Hilda ja Amanda olivat tyytyväisiä sisäkön hommiinsa ja aikaa jäi myös kandenkeskisiin tapaamisiin ja valokuvuamoissa käynteihin, niin ei koti-ikävä päässyt yllättämään.

Jossain siellä suomalaissiirtolaisten tapaamisessa Heikki sitten tutustui Hildaan ja siitäkös heillä rakkaus roihahti. Heidät vihittiin marraskuussa 1907 ja vihkikuva otettiin eräässä Clevelandin valokuvaamossa, joka oli tullut Hildalle tutuksi aiemmista käynneistä Amanda-siskon kanssa. Ja siellä samassa kuvaamossa otettiin myös Amandan ja Eliaksen vihkikuva samana vuonna.

Sisarukset Amanda ja Hilda löysivät aviopuolisot ja astelivat samaan valokuvaamoon vihkikuvaa varten

Elias ja Amanda

Heikki ja Hilda

Näitä onnellisia tapahtumia varjosti kuitenkin Heikin isoveljen katoaminen. Eräänä palkanmaksupäivänä oli Juho kadonnut rahoineen päivineen. Tarinan mukaan kyseessä oli ollut ryöstömurha, vaikka ruumista ei koskaan löytynyt. Veljen katoaminen (*julistettiin kuolleeksi v. 1928*) ja likainen kaivostyö alkoi Heikkiä ahdistaa niin paljon, että hän halusi palata Suomeen, vaikka vastaviihitty vaimo olisi mielellään jäänyt sinne Amerikan maalle. Heikin Emil-velikin oli jo palannut Suomeen. Niinpä nuoripari lopulta päätti matkustaa Viitasaarelle synnyttämään ensimmäistä lastaan ja hankkimaan elantoaan maatilasta, jonka Heikki amerikansäästöillään saattoi lunastaa. Eva-äiti ei ihan ehtinyt nähdä ensimmäistä pojanpoikaansa, joka syntyi vuoden 1908 lopulla. Isoveli Antti asusti veljensä kanssa aina kuolemaansa asti ja Heikki perheineen muutti Viitasaarelta pois 1939.

Heikki ja Hilda Ruuskan perhepotretti 1920-luvun puolivälissä Siikalan talon kupeessa

**Teksti: Serkukset Pirjo Keisala ja Marita Nygren
Ruuskan sukutaulut 1438 ja 1431
Valokuvat kotialbumeista**

Namaste Nepal osa 1

Jäin eläkkeelle reilu kymmenen vuotta sitten. Olin vaeltanut rinka selässä Lapin kairoja ja tuntureita ristiin rastiin, joten eläkelahjaksi halusin antaa itselleni vaellusmatkan jonnekin ”uuteen paikkaan ulkomaille”. Suomen Latu-lehdessä osui silmäni erään matkatoimiston mainos yli 50-vuotiaiden **Annapurna-Poon Hill-vaelluksesta**. ”Annapurna – miten kaunis nimi!” Siispä ilmoittauduin saman vuoden lokakuussa toteutettavalla matkalle. Pikkuhiljaa minulle sitten selvisi, että Annapurnan nimisiä vuoria on viisi Himalajan vuoristossa ja ne sijoittuvat piskuisen Nepalin alueelle. Nepalin tietämykseni tosin tässä vaiheessa rajoittui Suomen Unicefin 1980-luvulla laatimaan, lapsille suunnattuun oppimateriaaliin nimeltä Tanssiva lohikäärme.

Lokakuu tuli ja matkasin lentokentälle matkakuvaus ja muutama nepalinkielen sana tarkasti mielessä, sydän pamppaillen ja mieli intoa täynnä. Lentokentällä kohtasin tulevat matkakumppanini sekä oppaamme. Vuorokauden matkustamisen jälkeen laskeuduimme sateen tuhrimassa pilvisessä säässä Kathmandun lentokentälle. Kun jalkani osui maankamaralle, tuijotin sanattomana eteeni ja kuuntelin hämmentyneenä päässäni takovaa ajatusta: ”olen vihdoinkin tullut kotiin ...” Ja tunnetta lisäsi vielä se kukkaseppelä, jonka sain kaulaani rajamuodollisuuksista selvittyäni.

Tästä alkoi Nepalin ja Himalajan lumoni. Nepalin lumo johtuu ihmisistä ja kulttuurista. Himalajan lumo henkeäsalpaavista maisemista, joissa ihminen ymmärtää oman asemansa luonnon pikkiriikkisenä osana. Matkoja olen noille vuorille tehnyt tähän mennessä neljä (Annapurna-Poonhill, Annapurna Circuit, Mera, Everest BC)– viides, Langtangiin ja pyhille järville suuntautuva, vielä odottaa toteutumistaan.

Matkoistani olen tehnyt kuvakirjoja, joiden parissa voin matkustella sitten, kun jalka ei enää jaksa. Muutama vuosi sitten olin työväenopiston kuivapastellimaalauskurssilla ja maalasin seinileni roikkumaan ”matkamuistoja” reissaamistani. Näitä töitä käytän muutamien valokuvien kera näissä jutuissani.

Annapurna-Poon Hill (syksy 2009)

Nämä mieleenjääneet maisemat Poon-Hillin vaellukselta ovat ensimmäisen maalaukseni aiheena.

Kathmandusta matkan jatkaminen ei onnistunutkaan paksun sumun ja huonon näkyvyyden takia, joten vietimme muutaman yön Shangri-La:ssa, vehreäpihaisessa hotellissa kaupungin laitamilla. Päivisin tutustuimme Kathmandun nähtävyyksiin. Ensimmäisenä oli vuorossa **Swayambhunathin buddhalainen stuba** kaupungin länsilaidalla. Sinne noustessa on porrasaskelma jokaiselle vuoden päivälle.

Ylätasanteelle saavuttuamme otti apinaperhe meidät iloisesti vastaan kaiteella keikkuen.

Apinoilla ja koirilla, isoilla ja pienillä oli tilaa, missä temmeltää ja hoitaa pienokaisiaan Buddhan valvovan silmän alla, kullankimaluksesta nauttien. Rukousmyllyjen myötä eksyin stuban elämään niin kiihkeästi, että löysin itseni lattialta istumassa ja osallistumassa buddhalaiseen rituaaliin.

*Seuraavassa tekstissä olen käyttänyt matkailutoimittaja **Antti Helinin** kirjoituksia buddhalaisuudesta. Helin on asunut Laosissa, Thaimaassa ja Nepalissa, joissa buddhalaisuus on tullut hänelle tutuksi käytännön elämän kautta.*

Tiibetinbuddhalaisuus tunnetaan myös nimellä

Vajrayana eli Timanttipolku ja sitä harjoitetaan mm. Tiibetissä, Nepalissa ja Bhutanissa. Opin ytimenä on, että kaikki on illuusiota, oman mielemme luomusta. Helinin mukaan opetusta on helppo ymmärtää uskonnon syntysijoilla Himalajan vuoristossa, jossa valtavat vuoret ilmestyvät kuin tyhjästä ja katoavat näkyvistä vuodenaikojen ja ilmojen mukaan. Kaikki mitä näemme ja koemme on oman mielemme luomusta. Olemme olemassa vain suhteessa toisiimme. Helin valottaa tätä seuraavan esimerkin avulla: itselläsi ja kaikilla ympärilläsi olevilla ihmisillä on oma näkemyksensä sinusta. Yksi pitää sinua hauskana, toinen omahyväisenä ja kolmas

näsäviisaana. Kenen näkemys on oikea? Kaikkien, sillä sinua ei ole olemassa omana itsenäsi vaan erilaisina heijastuksina suhteessa toisiin olentoihin. Pohjimmiltaan koko maailma on yhtä. Olemme saman olevaisuuden heijastumia kuin aaltoja yhteisessä valtameressä. Tämän kaiken ymmärtämistä ja sisäistämistä tiibetinbuddhalaiset tavoittelevat rituaaleilla, joogalla ja tantrisilla mietiskelyharjoituksilla.

Mantrat ovat pyhiä sanoja, äänteitä tai lauseita, joilla uskotaan olevan psyykkistä ja henkistä voimaa. Uskovainen toistaa niitä keskittyäkseen rukoukseen, mutta myös lähettääkseen mantran voiman liikkeelle. Mandalat ovat uskonnollisia kuvia, jotka ohjaavat keskittymistä, mutta joilla voi myös olla spirituaalisia ja maagisia voimia ja joita tehdään niin pysyviksi kuin väliaikaisiksikin.

Onko buddhalaisuus uskontoa vai filosofiaa?

Buddha itse opetti olevansa tavallinen ihminen.

Häntä ei kuulukaan palvoa jumalana vaan esimerkkinä. Siksi buddhalaisuutta voi ajatella uskonnon sijaan myös filosofiana tai elämänoppina. Buddha itse syntyi nykyisen Nepalín alueella olevassa Lumphinissa. Ennen uskonnollista herätystään hän oli prinssi Siddharta Gautama, joka varttui yltäkylläisyydessä ja ymmärsi ettei materiaalinen vauraus välttämättä tuo onnea.

Seuraavana päivänä oli vuorossa Durbar Squaren kiihkeänä sykkivä elämä moninaisten Newari-tyylisten temppelien ja palatsien suojassa. Rakennusten reliefit, koristelut ja puiset koristeleikkaukset ikkuna- ja ovipieliissä viestivät taituruudesta ja herättivät ihailua kuten myös ruukkukauppiaan kauniit savikipot ja vesiruukut. Yhdessä alueen palatseissa asuu elävä neitsytjumalatar, **hindujumalattaren inkarnaatio Kumari**, jonka ikkunaa saattoi tiirailia Kumarin palatsin sisäpihalla. Tiiliseinäisen palatsin koristeelliset, puiset ikkunankehukset on kaiverrettu täyteen hindutaivaan enkeleitä, demoneita, jumalia ja näiden saturatsuja.

Lopulta ilma selkeni niin, että pääsimme lentämään Buddha Airin koneella Pokharaan, jossa patikointimme alkoi pikkuruisesta **Naya Pulin** kylästä.

Valtavia riippusiltaja pitkin ylitimme Modi Kholan ja muita valtoimenaan virtavia jokia - elämänvirtoja.

Matkareittimme seuraili ikaikaista kauppareittiä pienten viehättävien vuoristokyläiden kuten **Ullerin ja Tkhedhuggan** läpi. Kylissä nautiskelimme maisemien lisäksi maittavista aterioista ja teehetkistä. Kulkiessamme ihailimme milloin vihreiden vuorten rinteiden viljelyksiä riisiterasseineen milloin pumpulisten pilvien takaa kurkistelevaa, timanttina loistavaa eteläistä Annapurnaa (7219m).

Kiivettiin ja kiivettiin kivisiä rappusia, kivettyjä polkuja ja kulkijoita riitti niin ihmisiä kuin muulejakin kantamuksineen tai ilman, välillä rhododendronmetsässä, välillä mielikuvituksellisen virran pauhua kuunnellen ja putouksia hämmästellessä. Toisena vaelluspäivänämme saavuimme **Gorepahn kylään** (2860m), josta laskeuduimme majapaikkaamme nauttimaan ansaittua kuumaa kukriteetä. Reilun kymmenen kulkijan porukasta meitä lähti kaksi matkalaista aamuvarkaisella, puoli viiden aikaan tallustamaan pimeässä, otsalamppujen valossa kohti **Poon Hilliä** (3269m) ihailaksemme auringon nousua, joka alkoi punaisena viivana, pikkuhiljaa paljastaen Nepalin suuruuksista mm. Dhaulagirin (8167m) ja eteläisen Annapurnan (7219m).

Aurigon vastaanotto Poon Hillillä

Palattuamme tältä ikimuistoiselta ”aamu-kävelyltä” nautimme aamiaisen ja jatkoimme matkaamme kohti seuraavaa yöpaikkaamme **Tadapania**. Ensin jyrkkää nousua kohti havupuumetsikköä ja sitten alkoikin sade, joka jatkui ajoittaisena lopun päivää. Sade muutti polut pehmeiksi, oksat ja kivet liukkaiksi ja kengät litimäriksi, joten tällaisissa oloissa vaellussauvat olivat enemmän kuin tarpeen. Aika ajoin aurinko pääsi pilkistämään pilvien raosta ja Tadapania lähestyessämme kiviset portaat olivat koristautuneet pienin vaaleanpunaisin kukkasin. Illalla kukkaistunnelmaa lisäsi oppaamme tilaama hieroja, joka vetreytti mukavasti ikäihmisten väsyneet lihakset.

Vaikka illalla kaikki lämpövaatteet olivat tarpeen, niin aamupalan sitten nautimmekin huikean aamuauringon valaiseman vuorimaiseman sylissä.

Matka jatkui viidakkopolulla larinja-apinoiden seurassa **Ghandrukiin** (1940m).

Ghandruk on alueen suurin gurungkylä ja siellä nautiskelimme herkullisen lounaan lisäksi rauhallisista pikku kujista, elämän verkkaisuudesta, rakentamisen ja istutusten kauneudesta.

Ghandrukista laskeuduimme Modi Kholan jokilaaksoon viimeiseen majapaikkaamme **Syali** Bazaariin. Siellä meitä odotti juhlaillallinen ja yhteinen illanvietto oppaidemme ja kantajiemme kanssa.

Aamulla matka jatkui bussilla Pokharaan ja lentokentällä odotellessamme paluulentoa Kathmanduun, tuli luokseni nuori englantilaisneito kysellen silmät loistaen missä olemme olleet. Selvitettyäni hänelle meidän huikean reissumme, hän jatkoi vieläkin innokkaammin omasta upeasta Annapurna Circuitin reissustaan ja vakuutteleamalla vakuutteli, että myös minun pitäisi se kokea. No tämä lausahdus jäi sitten kaivelemaan.

Ennen kotiinpaluuta pääsin vielä Kathmandussa ihaillemaan ilmasta käsin, Buddha Airin kyydissä Sagarmathan kansallispuiston suuruuksia kuten Chomolungma (Everest), Lhotse ja Nuptse. Turistimatkamme jatkui vielä viikon verran Intian puolella, jossa matkasimme yöjunalla

Delhistä Agraan ihaillemaan Taj Mahalia ja nauttimaan Ranthamboren luonnon-suojelualueesta. Paitsi mieleenpainuvia muistoja jäi reissusta myös ystävyys kämppekaverini kanssa. Hänen kanssaan olemme myöhemmin tehneet lyhyempiä ja pidempiä omatoimireissuja sekä kotimaassa että Uudessa-Seelannissa ja Japanissa.

Kotiin päästyäni alkoivat englantilaisneidon sanat pyöriä päässäni ja aloin tutkailla millainen reissu se Annapurna Circuit onkaan ja riittäisivätkö rahkeeni.

Monenmoista kulkijaa tuli vastaan siellä ruuhkaisella vuoristotiellä

Teksti ja kuvat: Marita Nygren

Sukuseuran hallituksen yhteystiedot

Puheenjohtaja, sukututkija

Markku Ruuskanen

Valmukatu 18 A 1, 04420 Järvenpää.

Email: [markkuj.ruuskanen\(at\)kolumbus.fi](mailto:markkuj.ruuskanen(at)kolumbus.fi)
p. 050 5729534

Varapuheenjohtaja

Outi Rytönen

Kirkkosaarentie 313, 72400 Pielavesi

Email: [outirytk\(at\)gmail.com](mailto:outirytk(at)gmail.com)
p. 040 8455363

Sihteeri

Marjatta Vesterinen

Hatsalankatu 27-29 E 67, 70110 Kuopio

Email: [vesterinen.marjatta\(at\)gmail.com](mailto:vesterinen.marjatta(at)gmail.com)
p. 040 5652423

Jäsenasiat, osoitteenmuutokset

Veli-Pekka Ruuskanen

Korppaanmäentie 16 B 17, 00300 Helsinki

Email: [vpruuskanen\(at\)outlook.com](mailto:vpruuskanen(at)outlook.com)
p. 050 3111 377

Kotisivujen ja facebook-sivujen ylläpito

Juha-Pekka Ruuskanen

Punatulkunkuja 16 b, 03100 Nummela

Email: [juha-pekka.ruuskanen\(at\)hotmail.fi](mailto:juha-pekka.ruuskanen(at)hotmail.fi)
p. 040 7564559

Antti Ruuskanen,

Syvälahdentie 15 J, 18130 Heinola

Email: [antti\(at\)ruuskanen.fi](mailto:antti(at)ruuskanen.fi)
p. 0500 152848

Jari Ruuska

Hiekkaharjuntie 11 A 3, 01300 Vantaa

Email: [ruuskajari6\(at\)gmail.com](mailto:ruuskajari6(at)gmail.com)
p. 044 5012964

Riku Ruuskanen

Auranpolku 13, 14200 Turenki

Email: [rikuantero\(at\)gmail.com](mailto:rikuantero(at)gmail.com)
p. 041-5506601

Arja Suuronen

Uistintie 2 B 9, 90550 Oulu

Email: [suuron\(at\)gmail.com](mailto:suuron(at)gmail.com)
040 7753288